

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracija in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna šte. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

➔ Prihodnja številka „Slovenca“ izide zarad praznika še le v torek 15. maja.

Sv. Oče pa rusko-turška vojska.

Romarjem iz Savoje govorili so sv. Oče tudi o rusko-turški vojski in rekli, da na ruskej vladi težko leži roka božja zaradi silnega preganjanja katoliške cerkve, ter s tem tako rekoč hoteli reči, da Rusija zasluži kaznovana biti. Ta izjava naredila je pri katoliških Slovanih nepovoljen vtis, češ, da sv. Oče Turkom želé zmage, ne pa Rusom, in praška „Politik“ daje svoji nevolji v posebnem članku izraz, ki pa po naših mislih sega predaleč. Ne moremo se ogniti, tudi mi moramo pojasniti svoje stališče v tej zadevi.

Da je ruska vlada siloma gnala mnogo svojih katolikov v naročje pravoslavne cerkve, in da so se pri tej priliki godile velike neusmiljenosti, je zelo obžalovanja vredno in, pravoslavni cerkvi ne dela časti, če si ona ne more drugače, ko s surovo silo pridobiti vernikov. Ruska vlada storila se je tedaj krivo greha in nasilja, ki v resnici zasluži kazen božjo, kakor so sv. oče rekli. To priznava tudi „Politik“; če pa „Politik“ nadalje sklepa, da je katolicizem sovražna slovanstvu, ji tega ne moremo pritrditi. Katoliška cerkev objema z enako ljubeznijo tako izobražene narode, kakor divjake v Ameriki in Afriki, in če zamorcev, Indijancev in Hotentotov ne sovraži, kako in zakaj bi sovražila Slovane? Krivičnega ravnanja ruske vlade turški Slovani niso zakrivali, sv. oče o teh tudi nič ne govorijo, zatoraj ni vzroka misliti, da bi katoliška cer-

kev nerada gledala osvobodjenje turških Slovanov; toliko menj vzroka pa je za nas, slovske katolike, simpatizirati s Turki. Tudi sv. oče ne pravijo, da simpatizirajo s Turki, oni le opominjo na krivično ravnanje vlade ruske proti katoličanom in se ravno v tem pokažejo nepristranskega oznanovalca resnice, ki vsakemu odkritosrčno pové, kar mu gre. Da sv. oče Ruse opominjajo na njihovo zadolženje, na krivice proti podložnikom katoliškim, tega so Rusi sami krivi, in ne samo katoličani, ampak tudi vsi nepristranski nekatoličani jih bodo obsodili, če bodo sedaj, ko se povsod razglašá verska svoboda, svojo silnostno politiko nasproti katoliški cerkvi nadaljevali.

Pesnik pravi, da iz zlega se vedno novo zlo rodi. Tako zlo bilo je uničenje Poljske, in iz tega zla prišla je dosledno ruska vlada do preganjanja katolikov, ker je s katolicizmom skušala potlačiti tudi poljski element. Naj se dá Poljakom svoboda nazaj, potem katolicizma Rusom ne bo treba več zatirati. To je vse resnica. Toda v sedanji vojski stoji Rusija na nravnem in pravičnem stališču; za tlačene brate in kristjane suče meč, zato zasluži naše sočutje, s katerim njenim vspehom lahko sledimo, ne da bi postali nezvesti katoliški cerkvi. Ob času revolucije bila je Francozka najhuša sovražnica katoliške cerkve, in sedaj je njena glavna podpora. Tako se zna tudi zgoditi, da postane Rusija še zaslonba in prijateljica katolikom, in potem se bodo tudi izjave sv. očeta o njej predručile; toraj se o sovraštvu katoliške cerkve nasproti Slovanom kot takim ne more govoriti. S sedanjo osvojevalno

vojsko dela Rusija lep in požrtvovalen čin, kteremu želimo popoln vepeh; kaj pride potem, ali bode hotela prijaznost ali boj s katoliško cerkvijo, to je odvisno od nje same. Če bode katolikom dala svobodo, kakoršno vživajo na pr. v severni Ameriki, imela bo z Rimom prijazne razmere, tudi če v svojem razkolništvu ostane; če se bode pa cerkvi sovražno nasproti postavila, kakor sedaj Prusija, imela bo boj s katoliki, pa bo tako malo opravila, kakor Prusija, ker je cerkev katoliška nepremagljiva. „Politik“ se prestrogo postavlja na narodno stališče, in le s tega ogleduje in razsoduje vse, toda opozorujemo na južne Nemce, ki so tudi v narodni svoji navdušenosti Pruse nekaj v nebo povzdigovali, kterih so pa zdaj že do grla siti. Mi smo narodni, v resnici narodni; da bi pa „narodnost“ malikovali in više stavili od vseh drugih reči, to bi bilo pregrešno poveličanje strasti.

Da se pa čutimo Slovane, tega nam vera ne prepoveduje; da simpatiziramo s tlačeni kristjani, ki zdihujejo pod turškim jarmom, čeravno niso katoliki, to nam ukazuje ne samo narodni, ampak obče človeški čut, in tega nam tudi sv. oče ne prepovedujejo, ker obračajo se le proti ruski vlasti (sili, vladi), in ker vlada ni narod, in je narod nedolžen pri vladnih činih v absolutnih državah, toraj smemo svoje sočutje imeti tudi z ruskim narodom. Le pred enim nas slovske katolike sviri izjava sv. očeta, namreč, da bi se v svoji narodni navdušenosti ne spozabili tako daleč, da bi odobravalí ravnanje ruske vlade proti katoličanom, in da ne bi iz narodnih ozirov pritrdili temu, kar je po božjih postavah pregrešno.

Slovó!

Bojomir in Ljudmila. *)

(Dvogovor.)

Ljudmila:

Naprej, naprej na boj! čez turško mejo;
Povsod pogumni se razlega klic;
Kot levi, glej! — junaki tje derejo,
Slovivši se od bratov, žen, sestric,
Za zmir da ljutem' zmaju glavo strejo.
Navdušenost se bere jim iz lic;
Trpé molče slovesa bolečino,
Da oprosté si brate, domovino.
Slovo prebitko tudi mene čaka,
Ker v boj krvavi mora ženin moj;
Vendar okó zolzá mi ne pretaka,
Ko zadnjič se poslovil bo z menoj;
Ponosna sem slovanskega junaka,
Saj gre „za svôbodo, za častni krst“ na boj!
Da, sama zadnjič — bodem ga venčala,
In ojstri meč v desnico mu podala.

Bojomir:

Bog sprimi te! — je moje pozdravilo,
Prejel od matere sem blagoslov,

*) Ta dvogovor bil je pri neki veselici v Vipavski čitalnici navdušen sprejet in utegne prav priči tudi kateri drugi čitalnici. Vred.

In zdaj pa pridem k tebi v poslovilo,
Nevesta mila, ker sem si gotov,
Da srce, ki se mi je zaročilo,
Spozná dolžnost slovanskih zdaj sinóv.
Odpusti meni v silnem zdaj viharji,
Besede dane spolnil ker ne bom.

Ljudmila:

Zročiva večnemu to zdaj Vladarji.

Bojomir:

Ako pojenja grozni boja grom,
Zasveti solnce ko po tamni zarji,
Ko oproščen bo naš slovanski dom,
Takrat obljubo svojo spolnim zvesto,
Peljám k oltarju blago te nevesto.

Ljudmila:

Da, kakor ljubim te zvestó in vroče,
Slovanka, čutja zatajiti znam;
Naj tudi v prsih se mi srce joče,
Ljubezni se mehkužni ne udam;
Kedo li bratom pomagati hoče?
Oprostiti Slovan se mora sam!
Bo mar otéla ga svojátnost slepa?
Ko se raduje, da Turčin ga oklepa?

Bojomir:

Evropa mirno gleda ko slovanski
Narod trpinčí, muči Muselman.

Ljudmila:

V Ercegovini, Bosni kristijanski,
Zadal trinog je brezštevilno ran;

Bojomir:

A konec tega je, zarod tiranski!
Zazoril je osvete naše dan!
Osvete dan za tvoje hudobije,
Za vse skrunitve, robstva in morije,
Na boj, na boj! na divje Azijate
Za svôbodo, za sveti častni krst!

Ljudmila:

Oprosti z brati mile sestre, brate;
Ko se boril boš sredi divjih vrst,
Bom jaz molila zvesto k Bogu zá-te
Da si junak neustrašljivi i čvrst!
Če padeš pa pod vragovo ojstrino,
Saj umreti je sladkó za domovino!

Bojomir:

Da, sladko je umreti, duša mila!
Juaak Slovan se smrti ne boji; —
Me v bój molitev tvoja bo spremila,
Kjer tekla bo za brate gorka kri,
Kjer ljuta smrt srdito bo kosila,
Da Turčin že Evropo zapustí,

Človek obrača, Bog pa obrne, pravi pregovor, upajmo, da bo s sedanjo vojsko poveljal Bog svojo cerkev, in pomagal njej do zmage, in da bo ob enem rešil uboge Jugoslovane krutega jarma turškega, in upamo, da smo s tema dvema željama v soglasju z vsemi našimi bralci, ter da smo pošteno in odkritosrčno pojasnili svoje stališče; „clara pacta, boni amici.“

Civilni zakon.

(Konec.)

Civilni zakon nasprotuje že naravi zakona, ki je verska. Povsod je veljal zakon za versko reč, pri vseh narodih, tudi poganskih; povsod bil je sklenjen z verskimi obredi. Vsaj njegove važnosti za vse društveno življenje ne bo nihče tajil; in vendar je človeku prirojeno, da se v tako važnih trenutkih obrne k Bogu in od njega prosi pomoči in podpore. Sama čutna ljubav ne zadostuje k dobremu zakonu; kajti leta preidejo, lepota zvone, a dolžnosti ostanejo. Le vera je toraj v stanu položiti dober temelj zakonu; kajti čutila ne spadajo v državino področje.

Civilni zakon nasprotuje nadalje zapovedi božji, kajti Kristus je vstanovil zakrament svetega zakona, pa tudi pravicam cerkvenim, ker ona mora deliti svete zakramente.

On nasprotuje pravicam posamnega človeka. Misel vodilna pri civilnem zakonu je, da je zakon zaveza, kontrakt in ko tak spada državi, kakor vsak drugi kontrakt n. p. kupčijski, o posestvih itd. Materijalizem ne pozna višjega pomena zakona; njemu je človek sam ravno tako vnanje dobro, kakor kaka druga reč, bodisi živina, bodisi posestvo. In vendar ne smemo nikdar v eno vrsto stavljati človeka z njemu podložno stvarjo; to je zoper človeško vrednost. V take reči se vtikati zoper voljo božjo, je toraj nasprotno pravicam posamnega.

Civilni zakon je pa tudi krivičen pravicam družine. Vsaj se v družini prične, goji in konča zakon. Ker je družina z državo ravnopravna, da celo stareja, ne sme država veleovati v takih rečeh, o katerih soditi ima le družina.

Ko sem tako dokazal krivičnost civilnega zakona, naj še pokažem nekatere njegovih nasledkov. Slabi nasledki pokažejo se najpopred pri veri; kakor civilni zakon na eni strani že kaže propad vere, tako drugi provzročuje še

globokejega. O ti reči piše Piemonški senator Della Motta o nasledkih civilnega zakona v Franciji, kar pa velja tudi splošno: „Vsi francoski škofje, vsa nižja duhovščina, vsi dušni voditelji in vsi vestni pisatelji, ki so pisali zgodovino dobe od 1789—1850, vjemajo se v tem, da se katoliška cerkev ni več popolno okrepla od vdarca, kterega ji je zadela pred 60 leti vpeljatev civilnega zakona; da živi od tega časa veliko število Francozov v zakonu, ki niso prejeli cerkvenega blagoslova in da bi skoro brez izjeme umrli brez sv. zakramentov, ko bi se po vsi moči ne trudili duhovni in nekteri drugi pobožni, da bi zavarovali to nesrečo: da človek le civilno poročeni navadno neha vero kazati, in da so opazili, da taki ljudje ne stavljajo najmanjšega zaupanja v svoj tako zvani zakon, da smemo gotovi biti najti v tacih družinah slabo izrejene in nič vredne otroke, ki ne znajo še križa narediti.“ Vsaj je to tudi namen civilnega zakona, da bi se vera izkoreninila v družini, od ktere je odvisna prihodnost človeštva.

Če je drugi namen ložji vžitek, večja brezuzdanost, dosegel je tudi tega civilni zakon popolnoma. On je v resnici v stanu vničiti vse dobro družinsko življenje in vvesti vanje najgrje pregrehe. V njem je posebno lahka ločitev, kajti, kakor sem že opomnil, je nerazvezljivost poglaviten nasledek zakramentalne veljave zakonove. Zato šteli so v Parizu l. 1801—1802 porok 4000, zraven pa 700 ločitev, naslednje leto pa celo pri 3000 porokah 900 ločitev. Da so pa te ločitve zraven tudi nezmotljiva mera za popačenost med ljudstvom, ni mi treba dokazovati.

To je civilni zakon, njegovi vzroki, njegovo opravičenje, njegovi nasledki. Lahko razumemo, od kje da izvira to, da se mu toliko protivi katoliška cerkev. Sicer v resnici vlada še med ljudstvom toliko krščanstva, da se tudi tam, kjer je že vpeljan, ne opušča zakrament, a kdo nam more zagotoviti, da bo to tudi ostalo zdaj, ko vse nasprotuje krščanski veri in pravosti? Materijalizem in liberalizem sploh odtrgal je od cerkve državo in po državi skuša odtrgati od cerkve tudi družino s civilnim zakonom in brezversko šolo, oboje pripisovaje brezverski državi. Borimo se toraj srčno, saj vemo proti komu in zakaj se bojujemo in čegava bo naposled zmaga!

Borin.

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. maja.

Nadvojvoda Albrecht je danes došel v Zagreb, kjer je bil sijajno sprejet. Mestni odbor ga je pozdravil na kolodvoru, mesto bo danes razsvitljeno, vseučilišniki pa so mu izročili adresu, v kateri oporekajo izjavi peštanskih softov.

V ogerskem državnem zboru je srbski poslanec dr. Polit ministra prava interperiral o pravdi Miletičevi. Minister se je pa odločnemu odgovoru izognil in Miletič, ki že 10 mesecev zdihuje v ječi, bo moral še dalje trpeti.

Z bojišča se poroča, da turške ladije streljajo na mesto ob Donavi, v katerih bivajo Rusi; zaradi deževnega vremena in namočene zemlje pa Rusom dosedaj ni bilo mogoče razpostaviti svojega topničarstva in Turkom dostojno odgovoriti, katerih predrznost vsled tega tako raste, da so 6. t. m. napadli ladjišče v Beketu (med Silistro in Braljo ter razdejali več ladij, med kojimi je bilo tudi nekaj angleških in avstrijskih. Streljali so tudi na Oltenico in Jurjevo, ki se je neki vnelo. Rusi se v manjših oddelkih pomikajo proti jugu, da zasedejo Jurjevo. Drugih posebnih poročil dosedaj še ni došlo. Iz Azije poroča „Reut. Off.“ da se desno krilo rusko pomika proti Genlesu in Telideru, da bi se ognila turški sili pri Soganlu, kjer Muktar paša stoji s svojo vojno. Levo krilo se od Bajazida čez Surikoj pomiče dalje, središče pa stoji pri Karsu. Vreme se je začelo vedriti.

Ruski car se je iz Kišeneva vrnil domu. 5. t. m. je došel v Moskvo, kjer je bil od prebivalcev z veliko navdušenostjo sprejet. Poklonili so se mu tudi stanovi, katerim je rekel: „Pred 6 meseci sem tukaj izrekel svojo nado, da se bo vzhodno vprašanje mirno rešilo. Hotel sem varovati kri svojih podložnikov, kar je bilo najdalje mogoče. Pa prizadevanje moje je bilo zastoj, Bog je drugače hotel. Kišenevski moj oklic državi naznanja, da je trenutek prišel; vsa Ruska, in pred vsem Moskva odgovorila je nadi moji dostojno. Danes sem srečen, da se zamorem s carico vred prebivalcem Moskovskim za dejansko rodoljubje zahvaliti. Vaša požrtvovalnost presega moje pričakovanje. Bog nam pomozi, da dovršimo svojo nalogo, in naj blagoslovi našo vojno bojevajočo se za vero, cara in domovino.“ 6. t.

Da rešen je že križ, svoboda zlata,
Da zadnjega osvobodimo brata!

Ljudmila:

Podám ti toraj ojstri meč, junaku;
Oj suči ga pogumno i srčno!
V rešenje bratov in poraz divjaku,
Da nikdar več zatiral jih ne bo;
Da svitli zor zasije v sužnjem mraku
Svobode čez slovansko vso zemljó!
Da gré sovrag nemili, krvoločni
Nazaj na starodavni dom iztočni! —

Bojomir:

S pogumom, ki si z njim me navdušila,
Ljudmila draga, sukal bodem meč;
V potokih kri osmanska bode lila;
Ako pa padem v boju krvaveč,
Zvestobo meni če boš ohranila,
Se snideva, kjer ni ločitve več,
Tam gori v krilu večne domačije;
Kjer rajsko solnce vsm svobode sije.

Ljudmila:

Obljubim, večno tebi bodem zvesta,
Nikdar me drug ne pélje pred altar!

Postala Kristusova bom nevesta,
Darila srca čisti cvet mu vdar;
Okrajša ko se tu življenja cesta,
Zasije zadnjega ko dné mi žar;
Nevesto svojo v cvetni lepotiji
Boš našel tam pri Jezusu, Mariji. —
V spomin ta venček sprejmi še od mene,
Ljubezni čiste naj ti bo dokaz;
Če tudi v vencu perjiče ovéne,
Nikdar v zvestobi ne ovénem jaz!
Ko smrtni angelj s pšico me zadene —
Takrat, o Bojomir, za večni čas
Zedini v raju naju radost sladka, —
Saj pot do groba je obéma kratka.

Bojomir:

Oj srce moje! z Bogom, z Bogom, srečno!
Ko lev junaški bodem se boril;
Za vbogo rajo, sužnjo, prenesrečno;
Za majko Slavo, rad bom kri daril;
Da že vkrotimo zmaja, — zvér derečno, —
Da več ne bo slovanske krvi pil.
Dokler nam križ zmagalno ne zasije
Nad Carigrad, na svete hram Zofije! —
Podám ti zadnjič morda, še desnico,

Zvestoba naji večno naj veljá;
Ak čula boš, da padel sem, novico,
Ostani v Bógu mirnega srcá.

Ljudmila:

Saj padel boš za brate, za pravico,
Ki že stoletja Turčin jo teptá.

Bojomir:

Če toraj smrt zavezo tu zabrani,

Ljudmila:

Združiva večno se na uni strani;
Obvari Bog te, hrabri sin slovanski!
Molitev moja spremlja te povsod! —

Bojomir:

Na boj tedaj med roj mahomedanski
Za sveti križ, za sužnji Slave rod! — —

Ljudmila:

In ti, o Stvarnik večni, velikanski!
Za zmago Slave prosim te, Gospod!
Zatiranih usliši mile glase,
Slovanom daj že enkrat boljše čase.

m. je bil z družino svojo v Kremu pri sv. maši, potem je obiskal Sergijev samostan v Troicki, zvečer ob 7. uri pa odrinil proti Petrogradu. — Slovanski komité je svojim pooblaščenec naročil, da naj v deželah, kjer biva ruska vojska, delajo za ponovljenje narodnega življenja v duševnih in zlasti cerkvenih zadevah.

Turčija je toliko odjenjala, da je državljane ruske, ki bivajo na Turškem, izročila varstvu nemških konzulov; vendar si je pridržala pravico nekatere sumljive osebe, zlasti ki so bili v ruski službi, izgnati iz svojih dežel.

Angleška v odgovoru na okrožnico Gorčakovega obžaluje, „da pojasnila njegovega ne more smatrati za opravičenje. Ker je Turčija, da si protokola ni sprejela, vedno rekla, da hoče potrebne spremembe izvršiti, ni primerno reči, da je odgovor turški vničil vse upanje, da bi se Turčija vdala svetom vlad evropskih in dala poročstvo za nasvetovane spremembe. Tudi s Črnogoro bi se bil lahko mir sklenil in razoboroženje izvršilo, če bi bile obe vladi zmerni in potrpežljivi. Velika težava za pomirenje pa je zbiranje ruske armade na mejah turških, in stanje kristjanov se bo težko izboljšalo, če Rusija zasede Turčijo. Tudi ravnanje Rusije nasprotuje pariški nagodbi, ktera se je l. 1871 v londonski konferenci potrdila in v kateri se vlade zavežejo varovati celoto Turčije. Car je tedaj vojsko pričel na svojo roko in se na ta način ločil od evropske vzajemnosti. Nemogoče je presoditi nasledke tega ravnanja in če Gorčakov trdi, da Rusija ima pred očmi korist angleško in drugih držav, vlada angleška temu ne more pritrčiti.“ — Druge vlade temu odgovoru niso pritrčile, Avstrija in Nemčija niste na pismo rusko nič odgovorile, Francija in Italija pa ste le nekako potrdile, da ste okrožnico prejele.

Italijansko starašinstvo je s 105 glasovi proti 92 zavrglo postavo o zlorabi duhovske oblasti. Vse je mislilo, da bode postava z nekaterimi nebitvenimi spremembami sprejeta. Laški radikalci imajo tedaj še vedno več ozira na cerkev in duhovenstvo katoliško, kakor liberalci nekaterih drugih dežel, ki hočejo biti dobre katoliške.

Nemški feldmaršal, grof Moltke, je bil nedavno v državnem zboru nekoliko zarpotal zoper Francijo. Ker je ta govor naredil nepovoljen vtis, opravičeval se je Moltke, da ni nič hudega z njim nameraval. Zdaj pa poročajo nemške novine, da mu je Bismark prebravši njegov govor, izrekel svoje popolno soglasje. Omenjeni govor tedaj ni bil brez vsega pomena, kakor se je trdilo, ampak je imel Francijo nekoliko pritisniti. Po zgubljeni vojski in sramotnem miru so se pač Francozi grozili, da bode prišel čas maščevanja in vračila, kar je bilo umevno, če se pomisli, da so bili prej najslavnejši narod, ki je skoz poltretje sto let odločeval politiko evropsko. pred katerim so se vklanjali vsi narodi, čigar glavno mesto je bilo središče vsega omikanega sveta, čigar noše in šege so posnemali vsi ljudje. Sedaj pa na Francoskem pametnejši ljudje ne mislijo na vojsko z Nemčijo; to vlada nemška dobro vé, ki bi morala vedeti tudi to, da nobena dežela svojih vojakov ne razpostavlja ob morja, kjer ji ne žuga nobena nevarnost, ampak po deželah, ki mejijo na druge države. Če se je tedaj Moltke nad tem hudoval, hotel je s svojim govorom ravno tisto doseči, kakor Keudell na Italijanskem in grof Münster na Angleškem, to se pravi, hotel je vlado francosko siliti, da naj prične boj zoper ultramontance. Tako so na Francoskem

sodili o govoru Moltkovem in novejši dogodki pričajo, da so imeli prav. Gambetta in tovarši njegovi so namreč v zbornici poslancev izrekli, da gibanje ultramontancev je nevarno v n a n j i in notranji varnosti države, da nasprotuje državnim postavam in da mora vlada to protirododoljubno agitacijo z vsemi pripomočki zatirati. Minister Jules Simon je temu natolcevanju pritrčil in Bismark svoj namen dosegel, nihče pa ne bo trdil, da je Francija vsled tega postala bolj spoštovana in ponosna, ker je pokazala svojo bojzljivost in odvisnost od Bismarka.

Baskijske pokrajine so popolno zedinjene z ostalo Španijo.

Rumunski knez Karol je sprejemši adresu senatovo rekel: Pri neprijateljskem ravnanju turškem hočemo ostati zmerni, a bojim se, da nam vsa zmernost ne bo nič koristila. V tem slučaju pa hočemo silo odbiti s silo, da deželo svojo ubranimo.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 5. maja. (Sklep shoda katoliškega.) Kdo ne pozna vplivne moči skupnega posvetovanja in določevanja v shodih, ki jih enakozeleči sklicujejo? Samotež se le prelahko tudi v menju in presojevanju izključivno zasamotari; v društvu pa prijatelj prijatelja brez žaljivih besed opomni napačnega mišljenja ter mu tako po najložji poti krive zaumene popravi. Tudi se človek sam zase k dosegi dobrih želja, k izvrševanju blagih namenov mnogokrat preslabega misli ali čuti, in toraj potreba djansko prizadevanje raje opusti; v zboru isto namerajočih drug drugemu daje pogum, skupnost posamnega k zavzetju osrčuje ter za vspešno izpeljevanje čarobno krepi.

Kar o človeku posameznem, to velja tudi o celih narodih, ki se, edini v verskih rečeh in zvestobi do svetne oblasti, po jeziku in domačih navadah med seboj razlikajo. Zasejala se je med narode avstrijske marsiktera misel pomotna, ki ni brez vpliva ostala na poštene katoličane. Zavest takih razlik mnogovrstno opovera prizadevanje tudi za enak hvalevreden namen, in posamnim jemlje pogum, češ, nas je premalo, da bi zdatno mogli delovati.

Take overe odstraniti v zaželjenem porazumljenju in vzajemno se okrepiti v prizadevanju za boljši naprave v oziru katoliškega življenja sploh, in v razmerah časniških, šolskih in dražbinskih posebej, to je bila iskra, ki je blagim možem srce vžgala, da so bili po mnogih težavah, prvi shod katoliški za vse Avstrijsko te dni sklicali na Dunaj.

Porazumljenje pri takih shodih pripravljajo razgovori mnogovrstnih odsekov, kjer je vsakemu dovoljeno, po svojem prepričanju si srce olajšati in sredstva, ki se mu zdijo prava, odkrito nasvetovati. Kar se pri tem vsestranskem posvetovanju za potrebno, mogoče in pripravno spozna, to se ko jedro izreče v resoluciji; ta ima biti geslo, ki ga deležniki shoda seboj nesejo domu, da odslej njih in enakomisleče po vsem cesarstvu zedinjene vodi v prizadevanju za iste namene.

Ne mislim tukaj razkladati, kaj in kako se je v tih razgovorih posvetovalo in slednjič določilo; resnice in jedernate besede tam govorjenje so preimenitne in mične, kakor da bi jih bravec smel krajšati; zato naj si, kdor more, omisli posebno stenografično poročilo, ki bo v 14 dneh prišlo na svitlo.

Jaz bi tu le rad kratko načrtal vtis, ki nam ga je shod v sklepem svojem zboru zapustil in po katerem smo se križem svet domu razšli.

Za zborovanje je bila najeta velika so-

bana glasbinega društva, naj krasnejši tacih prostorov na Dunaju. Misli si jo do 40 sežnjev dolgo 10 široko in primerno visoko, ob straneh s prezalimi stebri obdano, na katerih óder sloni, in zgoraj krito z prelepim stropom, okusno in dragoceno speljanem v bizantinskem slogu.

Spred na vzvišenem kraju ste med cveticami in zelenjavo podobe sv. Očeta in presvitl. cesarja, stebre pa prepreza zelen venec, po katerim visijo grbi vsih avstrijskih dežel. Že je prostor po sredi, ki sam blizo tri tisuč oseb lahko sprejema, in sprednja višava samih možakov napolnena; po stranskih oddelih (ložah) vidiš v mnogem številu zbrane plemenite gospe in gospice, došle tudi iz daljnih dežel, in na odru krog in krog drugo ženstvo, ki je dobilo vstop. V vsih jezikih čuješ besede; radost bereš na obrazu vsacega, in neko ginljivo čutje te obhaja, ko tik najvišjega plemstva vidiš priprostega kmetiča sedeti, dobro podučena o imenitnosti tacega zborovanja, vse pa ene misli in enega zavzetja navdane.

Zdaj ti ob strani, zdaj na stropu čarobno do tisuč plinovitih lučic zasveti, častiti predsednik Belkredi pozvoni, zbor je pričel. Perovodja poroča, da so shodu pismene in telegrafične voščila došle iz Rima in Berlina, iz Pariza in Florence, iz Londona in male vasice na Dolenjskem, od skupnih družb in od posamnih čestiteljev, od imenitnih Lordov angleških in od revnih učencev rokodelskih itd. itd. O kako se pri takem soglasju v mislih in željah s toliko raznimi srci po vsem kršanskem svetu strinjamo! Koliko višji pa se čuti srce še povzdignjeno, ko predsednik naznani, da so v duhu tudi sv. Oče med nami, vsim zbranim svoj blagoslov sporočaje!

Na predsednikovo prošnjo zdaj vstane veličastna oseba, že ko jo vidiš, jo boš nehoté naj globokejši spoštoval; to je kardinal Schwarzenberg. V gladki besedi, s prisrčno ljubeznjivostjo povdarja, kako naj domače življenje podpira dobre nauke, in zatira slabe, ktere mladina v šoli in koderkoli dobiva. Iz lastne skušnje pripoveduje o nekem zgledu prave katoliške hiše, o imenitni gospej (i. e. Windischgrätz), ki je na prigovarjanje, da naj ne gre med ljudstvo (v cerkvi) za sv. Očeta miloščine pobirat, ker bi se ji lahko kaj neljubega pripetilo, odgovorila: In ako bi mi kdo zaušnico dal, bi rekla: „Bog plati!“ (Vergelts Gott!) Kardinalove besede so segle pričujočim globoko v srca, in vidile so se v marsikterem očesu svitile solzice. Berite jih vse. Za kardinalom stopi grof Leo Thun na govornico. Kdo ne pozna tega skušenega državnika, ki veren in značajan kakor nepremakljiv steber med nami stoji v posnemovalni izgled, po učestnosti in državniški modrosti daleč po svetu sloveč. Govoril je o zdanjem šolstvu besede tako govorniško sestavljene, in resnice tako temeljito podprte, da bi greh bilo, jih le v kratkem tukaj navajati. Naj jih bere vse enkrat in dvakrat, kdor jih ni slišal, potem pa naj sodi in djansko ravna. Kar je Thun med skušenimi državniki, to in še več je med mlajšimi princ Alojz Liechtenstein, ki je tretji govoril, nam nada prihodnosti. Predmet si je izbral družbinsko vprašanje, o katerem ima toliko vednosti, da ga pač ne bo kmalo kdo dosegel. Med poslušalci je bil tudi že priletni sodnijski uradnik iz Pruskega, ki je bil nalašč prišel na katoliški shod. Ko ta sliši Liechtensteinove besede, je rekel: Gospodje! proti temu smo mi le učenci. Ta naj bi šel po deželah in v svojem predmetu učenjake podučeval! Četrta povzame besedo kanonik sv. Štefana Anton Grusa, naj slavniši govornik na Du-

naju. Bilo mu je naročeno, govoriti vdeležnikom shoda v slovo, in spolnil je nalogo prizvrstno. Strinjal je sklep zborovanja s praznikom tistega dne, najdenjem sv. križa, in od tod izpeljeval dolžnosti naše, ako hočemo, kar smo v zborovanju za želje izrekli popraviti slabo, dospeti do zaželjene ponove (Restauration). To pa ni mogoče brez svetega križa (že beseda restauratio nas na to opominja — ker *σταυρός* grško pomenja križ), in sv. križ moramo postaviti kakor je sv. Helena svetišča stavila na krajih rojstva in trpljenja — v šole in trpivo družniško življenje. Mogočno je donela krepka Gruševa beseda po sobani, in ginljivo nas pripravila na sprejem blagoslova sv. Očeta. Slednjič vstane še dunajski nadškof Kučker. Že dopoldne je v neprecenljivem govoru bil svoje mnenje o sedanjem šolstvu odkrito razodel, in besede tako krepke govoril, kakoršnih s take stolice menda še nismo slišali, se ve pa tudi, da šolska postava dozdej nikjer ni še v svoji doslednosti tako daleč izpeljana, kakor ravno na Dunaju; toraj se zdaj že tudi tukaj naj bolj čutijo njene slabosti. Jednatim dopoldanšnjim besedam pridejal je premil. nadškof na večer še nekaj mило ginljivih za slovo, pohvali osnematelje in vdeležnike, se strinja vsestransko z njihovim prizadevanjem, priporoča za pravilo v prihodnje: *In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas.*

Po tem geslu se je tudi zborovalo. Sošli so se bili možje raznih dežel stanov in jezikov. Kdo bi se čudil, ako se je tudi marsikje različno mnenje o sredstvih razodevalo? Vezala je pa vse ena ljubezen, ena želja, eno trdno zavzetje: storiti kar je v besedi dogovorjeno. In to edinost, ki so jo že resolucije dokazovale, je koncem kaj ginljivo potrdilo tudi mило soglasje, v katerem je sobana od vsih krajev odmevala pri podelitvi blagoslova sv. Očeta k sklepu katoliškega shoda. Bili so nazoči Renanci, in rekli so, da tako sijajnega zbora tudi na Nemškem niso še videli. Daj Bog unajnemu svitu tudi djansko potrdilo po svoji gnadi!

Domače novice.

V Ljubljani, 9. maja.

(Razglas Kranjskim živinorejcem zarad prodaje goved.) 14. dne t. m. (to je, prihodnji pondeljek) dopoldne ob 9. uri je v Kranju, 19. dne t. m. dopoldne ob 9. uri pa v Ljubljani prodaja iz državne subvencije nakupljenih goved (junic, krav in bikov) po očitni dražbi, in sicer se bode v Kranju prodajala rdeča (Koroška) živina „na gmajni pod mestom“, v Ljubljani pa siva (Štajarska) živina na dvorišču gostilnice „zum baierischen Hof“ na Dunajski cesti blizu železnice. Ta žlahna plemenska živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi in se prodá tistemu, kdor največ za njo dá proti temu, da jo 1) koj plača in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj 2 leti v naši deželi za pleme obdrži; zato se ne prodá nobenemu tujcu, ki bi jo iz dežele peljal.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske v Ljubljani 6. maja 1877.

(„Sokolov“ izlet) na Šmarno goro bo, če bo vreme ugodno, v nedeljo 13. t. m.

(Nečloveška mati.) Nedavno smo poročali, da so iz Save izvlekli truplo neke mlade kočevarice in neko okoli leta staro dete. Govorilo se je, da je nesrečnica z otrokom skočila v vodo in utonila. Sedaj pa se je pokazalo, da najdeno dete ni bilo njeno, ampak neke tukajšnje smodkarice, ki ga je imela na Čeručah ali tam kje na amljenji. Pred 14

dnevi mati obišče rednico svojega 10 mesecev starega deteta ter ji razodene, da ji od otroka ne more več plačevati po 4 gld. na mesec, ampak le po 3 gld. Rednica ugovarja, da ji po tej ceni otroka ne more rediti, in da naj ga raji vzame nazaj. Mati vzame dete in z njim odide proti Ljubljani. Ko pa pride do Save, otroka vrže v vodo, da utoni. Čez nekaj dni se rednici stoji po detetu; poda se toraj v Ljubljano in popraša gospodinjjo, pri kateri je smodkarica stanovala, kje da sedaj ima otroka? Na ta način je zločinstvo prišlo na dan, in pondeljek 7. t. m. so nečloveško mater prijeli in zaprli. Pripoveduje se nam, da si je pri izpraševanju hotela pomagati z lažjo. Rekla je namreč, da so jo na Črnuškem mostu, ko je z detetom proti Ljubljani šla, srečali nekteri možje, ki so hoteli otroka od nje kupiti. Ker jim ga pa ni hotla prodati, iztrgali so ji ga s silo ter ga vrgli v Savo. Laž je predebela, da bi jo kdo verjel; sicer pa bode sodnijska preiskava reč natančneje spravila na dan. Mati pa, ki more lastno dete umoriti, zgubila je ves človeški čut in je hujši od brezumnih živali, ki z vso marljivostjo in skrbijo varujejo svoje mladiče. Tudi to je žalostna posledica tistega nauka, ki prvotni namen stavlja le v posvetne slasti in vživanje in kateremu je tisti človek najbolj srečen, ki more največ vživati ne zmenivši se za to, ali po verskih pravilnih zakonih to tudi sme ali ne.

(Poskušen samomor.) Neki čevljarški pomočnik hotel se je v pondeljek večer v Kozlerjevem gozdu nad Šiško obesiti. K sreči je ravno neki mladi človek mimo šel, ki ga je videl viseti, ter še fo pravem času prerezal štrik in nesrečneža rešil. Kam bomo prišli, če se bodo hudodelstva, umori, samomori itd. tako pogostoma vršili?

(Utopljenko) so v soboto v poljski fari izvlekli iz Ljubljance. Nesrečnica je neki delala v tukajšnji predilnici in kdo ve, kaj jo je pripravilo, da je sama svojemu življenju storila konec in v vodo skočila? Ker je bilo truplo že razgnano in obleka vsa spridena, morala je že nekaj dni v vodi ležati, ne da bi jo kdo bil zapazil.

Razne reči.

— „Poduk o ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje“ je naslov novi knjigi, katero je spisala in založila Ana Stumpfi, rojena Pogorelec, hči ranjega profesorja Pogorelca iz Ljubljane, nadučiteljica na c. kr. dekliški šoli v Trstu. Knjižica je razdeljena v dva glavna dela. V prvem opisuje učiteljico, njen poklic, izobraženje, pa otroka in učilnico z raznimi njenimi opravki zlasti glede poduka v ročnih ženskih delih. V drugem delu pa razklada najprej tvarinoznanstvo, t. j. tiste reči, ki se za ta dela potrebujejo in naposled gospodinoznanstvo, t. j. vse, kar je dobri in previdni gospodinji treba vedeti. Duhovita rojakinja naša vse to v lepi lahko umevni besedi, in na strogo krščanski podlagi in rahlemu ženstvu pristojni obliki opisuje tako, da tudi same na sebi suhoparne reči človeka jako zanimajo. Zato bo pa ta knjižica gotovo dobro došla ne le vsem učiteljicam po Slovenskem, ki so bile dosedaj v veliki zadregi, kako da bi pravilno in metodično podučevale v ročnih delih, in učiteljskim pripravnicam, ampak tudi gospodinjam in sploh vsem tistim, ki druge podučujejo v omenjeni stroki. Gotovo bodo tedaj vse urno segle po omenjeni knjižici, ki je okinčana tudi z nekterimi podobami in obsega 104 strani ter se dobiva po 80 kr.

— V Metz u je te dni pogorela tamošnja cerkev, ko je ravno nemški cesar tam bival. Ogenj je vničil streho in poškodoval tudi več reči v cerkvi, kamor so padali goreči bruni.

— Naš rojak g. Franjo Bradaška, dosedaj ravnatelj gimnazije varaždinske, je imenovan za ravnatelja velike gimnazije zagrebske.

— Turški softe, ki so bili v Budapešto prinesli ostanke vpljenjene knjižnice Korvinove, so se v soboto zjutraj čez Kanižo in Trst vrnili zopet domu. V petek so jim udje ogerskega zbora v gostilnici „Evropa“ napravili banket, kterege se je vdeležilo 200 zastopnikov. Da je bilo pri tej priliki mnogo govorenja o pobratimstvu in prijateljstvu mej Madjari in Turki, pravi „Obzor“, ni treba opomniti. Od poslancev so govorili Jokai, Bujanovič, E. Simony, Gulner, Nemeth in dr. Na večer igrala se je v ljudskem madjarskem gledišču turškim gostom na čast igra „Csikos“. Po predstavi pa je bila bakljada pred gostilno „Evropa“ na Franc Jožefovem trgu pred mostom, kjer so bili softe ostali, da se je mogla bakljada bolj razviti. Peštanski listi pišejo, da se je bilo pri bakljadi zbralo okoli 50.000 ljudi. Množica je neprenehoma vriskala „čokjaša“. V imenu madjarske mladeži pozdravil je dijak Sücs. softe z govorom, v katerem je Osmanlije zagotavljal večnega pobratimstva z Madjari ter rekel, da se Ogerska noče pridružiti ubijalcem Poljakov, in da je laž, da bi bila Evropa sibirskim temničarjem dala mandat za napredek in omiko na iztoku, da se pa nasproti Turki in Madjari boré za omiko proti Rusiji. V imenu meščanov rekel je neki Oto Herman: „Naša zveza s Turki, katero tukaj pod milim nebom potrjujemo, je večni protest proti težnjam Slovanstva. Pri Filipah se vidimo zopet.“ Turki so se ginjeni izahvaljevali. Na vsih postajah do Kaniže sprejemali so v soboto softe z demonstrativnimi slovesnostmi. V Kaniži bil je v soboto zvečer softom na čast koncert. Drugi dan popoldne odpotovali so iz Kaniže v Pragerhof in Trst. Na potu skoz Štajarsko bili so softe, kakor se čuje, semtertje na neugodni način opomnjeni, da so v Avstro-Ogerskej deželi tudi narodi, ki ne mislijo kakor Madjari. Andrassyu pa so vse te drzovite demonstracije, ki grdiyo največi narod, kakor je rekel v svojem razgovoru s Bečlijem le prazne šale. Demonstracija praška na čast Černajevemu, borilcu za oslobodenje milijonov tlačanih sužnjev, bila je kazni vredna, dasi je bila namenjena stradajočema človeštvu. Pa še trdi, da ima hladno glavo, pravi „Obzor“, morebiti, da je vsa ledena, ker za omenjene reči ni imela oči.

— Smešnica. Majhen pa učen in v vsih rečeh dobro izurjen mož se prepira nekega dne z nekim velikanom. Molči, zarenči velikan, ako ne držiš jezika za zobmi, te denem v svoj žep. Ali pritlikavec, ki nobenemu nič dolžan ne ostane, zavrne tudi tega jako moško rekoč: Deni me rajši v svojo glavo, ker v nji je gotovo več prostora, kakor v žepu.

V francoščini in laščini

posebno v konverzaciji v teh dveh jezicah, želi pri rodbinah ljubljanskih ali tudi v svojem stavovanju v Ljubljani podučevati *gospica*, tudi nemškega in slovenskega jezika dobro zmožna, — izučena v francoskem zavodu izvan Evrope.

Pismene ali ustmene ponudbe ali vprašanja se naprosijo do ekspedicije „Novic“ ali do gosp. dr. Jos. Poklukar-ja v Ljubljani na Bregu v Blaznikovi hiši. (1)